(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V osastoa soveltamalla annetut säädökset)

NEUVOSTON YHTEINEN KANTA
19 päivältä marraskuuta 2001,
Ruandasta

(2001/799/YUTP)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 15 artiklan,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Neuvosto määritteli yhteisellä kannalla 2000/558/YUTP [1] Ruandaa koskevat Euroopan unionin tavoitteet ja painopisteet.

(2) Neuvosto nimitti yhteisellä toiminnalla 96/250/YUTP [2] erikoislähettilään Afrikan suurten järvien alueelle.

(3) Ottaen huomioon Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmän jäsenten sekä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välisen Cotonoussa 23 päivänä kesäkuuta 2000 allekirjoitetun kumppanuussopimuksen [3] 8 artikla, jossa määrätään poliittisen vuoropuhelun käynnistämisestä Euroopan unionin ja sopimuksen kaikkien allekirjoittajavaltioiden välillä sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi erityisesti rauhan ja turvallisuuden sekä vakaan ja demokraattisen poliittisen toimintaympäristön edistämisen osalta.

(4) Ruandassa vuoden 2000 syyskuun jälkeen tapahtunut kehitys huomioon ottaen yhteinen kanta 2000/558/YUTP olisi saatettava ajan tasalle,

ON MÄÄRITELLYT TÄMÄN YHTEISEN KANNAN:

1 artikla

Euroopan unionin tavoitteina ja painopisteinä suhteissa Ruandaan on edistää, jouduttaa ja tukea prosessia, johon kuuluu
— kansanmurhasta toipuminen ja kansallisen sovinnon edistäminen;
— jälleenrakentaminen ja kehitys;
— ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojelu ja edistäminen;
— demokratiaan siirtyminen.

Siltä osin kuin alueellinen epävakaus voi osaltaan vaarantaa näiden tavoitteiden saavuttamisen, Euroopan unioni kannustaa Ruandan hallitusta, kuten kaikkia muitakin alueella esiintyvien konfliktien osapuolia, myötävaikuttamaan etenkin ulkopolitiikkansa avulla alueellisen vakauden saavuttamiseen.

2 artikla

Euroopan unioni vahvistaa, että edistyminen 1 artiklassa tarkoitetuilla aloilla on ensisijaisesti Ruandan hallituksen vastuulla. Ruandan hallituksen ponnistelujen tukemiseksi ja edistämiseksi Euroopan unioni käy sen kanssa rakentavaa ja kriittistä poliittista vuoropuhelua muun muassa Afrikan suurten järvien alueelle nimetyn erikoislähettiläänsä välityksellä jäljempänä esitettyjen säännösten pohjalta.

3 artikla

Ruandan hallituksen harjoittaman alueellisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta Euroopan unioni

a) kehottaa välittömästi Ruandan hallitusta noudattamaan sitoumuksia, jotka se on tehnyt muun muassa Lusakassa (heinäkuussa 1999), Kampalassa (huhtikuussa 2000) ja Hararessa (joulukuussa 2000) Kongon demokraattisen tasavallan kriisin rauhanomaiseksi ja nopeaksi ratkaisemiseksi neuvotteluteitse, ja noudattamaan turvallisuusneuvoston asiaa koskevia päätöslauselmia, jotka liittyvät Kongon demokraattisen tasavallan ulkomaalaisten joukkojen vetäytymiseen, erityisesti päätöslauselmia 1304 (2000), 1342 (2001) ja 1355 (2001).

b) pitää tärkeänä sitä, että Kongon demokraattisessa tasavallassa olevat ruandalaiset joukot, samoin kuin muut sotaa käyvät osapuolet, noudattavat kansainvälisen humanitaarisen oikeuden sekä ihmisoikeuksien suojelemisen mukaisia velvoitteitaan.

c) kehottaa Ruandan hallitusta edistämään vuoropuhelua ja rauhanomaisten ratkaisujen etsimistä Kongon ja Burundin kriiseissä osallisena olevien naapurivaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

d) pyytää Ruandan viranomaisia kuten kaikkia muitakin konfliktin osapuolia ottamaan asianmukaisella tavalla huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien ne Kongon demokraattisen tasavallan luonnonvarojen laitonta hyödyntämistä koskevat suositukset ja toimenpiteet, joista YK mahdollisesti päättää.

[1] EYVL L 236, 20.9.2000, s. 1.
[2] EYVL L 87, 4.4.1996, s. 1, yhteinen kanta sellaisena kuin se on viimeksi jatkettuna yhteisellä toiminnalla 2000/347/YUTP (EYVL L 122, 24.5.2000, s. 6).
[3] EYVL L 317, 15.12.2000, s. 3.

4 artikla

Ruandan sisäisen tilanteen osalta Euroopan unionin toiminta perustuu seuraaviin periaatteisiin:

a) Sovinnon ja vallan jakamisen osalta Euroopan unioni edistää ja tukee sovinnon aikaansaamista kaikkien Ruandassa ja maan ulkopuolella olevien ruandalaisten kesken kaikkien väkivaltaa ja kansanmurhaa vastustavien ryhmien välisen vuoropuhelun avulla. Se muistuttaa, että tässä vuoropuhelussa olisi suuntauduttava parempaan vallanjakoon, maan demokratisointiin, kansalliseen jälleenrakentamiseen ja vähemmistöjen suojelemiseen. Tietoisena hallituksen omasta vastuusta tällä alalla Euroopan unioni korostaa pitävänsä tärkeänä, että sovinnon ja kansallisen yhtenäisyyden komitea toimii itsenäisesti ja siinä on riittävän monipuolinen edustus. Tässä yhteydessä Euroopan unioni pitää tärkeänä, että tällä komitealla on selkeästi määritelty toimintaohjelma, jota se mahdollisesti voisi tukea;

b) demokratisoitumiskehityksen osalta Euroopan unioni

— korostaa, että on tärkeää kunnioittaa Ruandan peruslaissa säädettyä poliittista tasapainoa. Euroopan unioni kannustaa voimakkaasti Ruandan hallitusta sekä perustuslaki- ja oikeudellisten asioiden komiteaa laatimaan uuden perustuslain, jonka tarkoituksena on luoda maahan uudet institutionaaliset puitteet ja varmistaa ruandalaisten kansalaisoikeuksien ja poliittisten oikeuksien tehokas suojeleminen, sosiaalisen yhteenkuuluvuuden säilyttäminen sekä perusvapauksien ja -oikeuksien turvaaminen,

— panee tyytyväisenä merkille, että on perustettu kansallinen vaalilautakunta, joka järjesti kunnallisvaalit maaliskuussa 2001,

— korostaa pitävänsä lautakunnan riippumattomuutta tärkeänä vaalimenettelyjen uskottavuudelle ja kehottaa viranomaisia toimillaan takaamaan vaalilautakunnan riippumattomuuden,

— velvoittaa Ruandan hallituksen luomaan vaalijärjestelmän, jonka avulla järjestetään vapaat ja rehelliset vaalit, taataan kaikille ruandalaisille ja kaikille yhteiskunnan aloille (poliittiset puolueet mukaan lukien) oikeus mielipiteen ilmaisuun, sananvapaus ja kansalaisyhteiskunnan osallistuminen julkiseen keskusteluun sekä koko vaaliprosessin ja vaalilainsäädännön avoimuus,

— kannustaa Ruandan hallitusta tarkentamaan demokratisoitumisaikatauluaan ja valmistelemaan aktiivisesti niitä eri vaaleja, jotka on määrä järjestää ennen siirtymäkauden päättymistä vuonna 2003,

— kannustaa Ruandan hallitusta jatkamaan vaaleilla valittujen paikallisviranomaisten toimivallan, valtuuksien ja resurssien vahvistamista, jotta varmistettaisiin paikallisen väestön osallistuminen politiikkaan ja kehitykseen, ja on valmis tukemaan näitä prosesseja sopivilla toimenpiteillä ja jatkamaan hallituksen toukokuussa 2000 aloittaman hallinnon hajauttamisen tukemista;

c) oikeusjärjestelmän ja ns. "Gacaca"-oikeuden (perinteisiin tuomioistuimiin perustuva osallistuva oikeus) soveltamisen osalta Euroopan unioni

— tunnustaa, että Gacaca-tuomioistuimet voivat olla rakentavassa asemassa vuoden 1994 kansanmurhan seurausten selvittämisessä, muun muassa siinä, että kansanmurhaan osallisiksi epäiltyjen ja vielä pidätettynä olevien tuomitsemista nopeutetaan,

— korostaa, että Gacaca-järjestelmä olisi pantava täytäntöön mahdollisimman nopeasti ja siten, että kaikkien osapuolten perusoikeudet otetaan huomioon,

— kannustaa tätä varten Ruandan hallitusta ja ylintä tuomioistuinta valvomaan, että Gacaca-oikeuden soveltaminen tapahtuu kansainvälisten ihmisoikeusnormien mukaisesti,

— kannustaa myös Gacaca-tuomioistuimia yleisesti tekemään armeliaisuudesta toimintansa perusperiaatteen ja turvaamaan lain takaamat oikeudet sekä syytetyille, etenkin puolustuksen ja muutoksenhaun osalta, että asianomistajille,

— kannustaa myös Ruandan hallitusta varmistamaan, että kaikki Gacaca-oikeuden moitteetonta soveltamista koskevat toimenpiteet toteutetaan varsinkin kyseisessä tuomioistuimessa käytävien oikeudenkäyntien osalta,

— jatkaa Ruandan hallituksen muiden kumppaneiden kanssa ja koordinoidulla tavalla Gacaca-järjestelmän tukemista siten, että se pannan täytäntöön edellä määriteltyjen periaatteiden mukaisesti,

— kannustaa Ruandan viranomaisia jatkamaan väestön ja erityisesti kansanmurhasta eloonjääneiden tietoisuuden lisäämistä näiden periaatteiden hyväksymisen tarpeellisuudesta, jotta samanaikaisesti voitaisiin käsitellä rankaisematta jääneiden tekojen ongelmaa ja ratkaista pragmaattisella tavalla huonoissa vankilaoloissa oikeudenkäyntiä odottavien vankien suuren määrän aiheuttama huolestuttava ongelma,

— velvoittaa Ruandan hallituksen jatkamaan ponnistelujaan vankien (erityisesti heikossa asemassa olevien ryhmien, joita ovat vanhukset, vammaiset ja sairaat, tällä hetkellä tai vangitsemishetkellä alaikäiset) määrän vähentämiseksi ja tiedottamiskampanjaansa, etenkin toteuttamalla nopeammin vuonna 1998 julkistamansa päätöksen niiden vankien vapauttamisesta, joiden syyttämiseen ei ole perusteita tai perusteet eivät ole riittävät,

— panee tässä yhteydessä tyytyväisenä merkille järjestetyt Gacaca-esitutkinnat, joiden perusteella vapautettiin joukko vankeja, joiden syyttämiseen ei ollut perusteita,

— tukee Arushassa toimivan kansainvälisen rikostuomioistuimen työtä ja etenkin lisää ponnistelujaan, jotta kaikki valtiot luovuttaisivat kyseiselle tuomioistuimelle kaikki sen kansanmurhasta ja muista vakavista kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkauksista syytteeseen asettamat henkilöt. Euroopan unioni pyrkii edelleen parantamaan tuomioistuimen hallinnollista tehokkuutta,

— kannustaa Ruandan hallitusta täyttämään täysimääräisesti kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevasta kansainvälisestä yleissopimuksesta johtuvat velvoitteensa ja noudattamaan muita kuolemanrangaistusta koskevia kansainvälisiä sitoumuksia sekä kannustaa voimakkaasti hallitusta harkitsemaan kuolemanrangaistuksen poistamista;

d) kylien asutuspolitiikan osalta Euroopan unioni

— kannustaa Ruandan hallitusta jatkamaan tästä asiasta aloittamaansa kriittistä pohdintaa,

— panee mielenkiinnolla merkille, että Ruandan hallitus käsittelee tätä asiaa vastedes köyhyyden vähentämistä koskevan strategisen ohjelmansa yhteydessä;

e) ihmisoikeuksien osalta Euroopan unioni

— panee pettyneenä merkille, ettei Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeustoimikunnan erityisedustajan valtuutusta ole jatkettu,

— kannustaa kuitenkin Ruandan hallitusta jatkamaan yhteistyötään Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeusvaltuutetun kanssa,

— velvoittaa Ruandan hallituksen edistämään ja suojelemaan konkreettisesti kaikkien ruandalaisten ihmisoikeuksia muun muassa takaamalla kansallisen ihmisoikeuskomission riippumattoman ja tehokkaan toiminnan ja helpottamalla Ruandassa toimivien ihmisoikeusjärjestöjen toimintaa,

— kannustaa kansallista ihmisoikeuskomissiota jatkamaan yhteistyötään asiaan kuuluvien valtioista riippumattomien järjestöjen kanssa, tehostamaan toimintaansa ja nopeuttamaan sen toimintaohjelmansa täytäntöönpanoa, johon myös Euroopan unioni osallistuu;

f) taloudellisen kehityksen ja yhteistyön osalta Euroopan unioni korostaa, että köyhyyden vähentämistä koskevan strategisen ohjelman toteuttaminen ja Ruandan hallituksen ponnistelujen jatkaminen rauhan ja turvallisuuden palauttamiseksi alueella, erityisesti Kongon demokraattisessa tasavallassa, sekä sovinnon ja demokratian lujittaminen liittyvät läheisesti toisiinsa.

Euroopan unioni toteaa, että ruandalaisia joukkoja on edelleen Kongon demokraattisessa tasavallassa, mitä ruandalaiset perustelevat turvallisuusnäkökohdilla, ja kiirehtii Ruandan hallitusta tekemään eleitä joilla edistettäisiin Kongon demokraattisen tasavallan konfliktin rauhanomaista ratkaisemista Lusakan ja Kampalan sopimusten mukaisesti sekä turvallisuusneuvoston asiaan liittyvien päätöslauselmien, erityisesti päätöslauselman 1304 mukaisesti, ja vaikutettaisiin Euroopan unionin ja Ruandan välisten yhteistyösuhteiden laatuun. Asianmukaisten viranomaisten toteuttama yksityiskohtainen tarkastelu voi kuitenkin vielä vaikuttaa asiaan;

g) kansanmurhasta eloonjääneiden, kotiutettujen sotilaiden ja kaikkien muiden kotiseudultaan siirtymään joutuneiden henkilöiden Ruandan yhteiskuntaan uudelleen sopeuttamisen osalta Euroopan unioni kannustaa ja tukee niitä Ruandan hallituksen ponnisteluja, joilla pyritään helpottamaan tätä prosessia, muun muassa tekemällä yhteistyötä asianomaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa. Erityisesti Euroopan unioni on valmis tukemaan Ruandan armeijan liikekannallepanon lopettamista ja suunnitelmaa aseistettujen ryhmien (entinen FAR ja Interahamwe) riisumiseksi aseista, demobilisoimiseksi, kotiuttamiseksi ja yhteiskuntaan sopeuttamiseksi.

Euroopan unioni ilmoittaa olevansa vakuuttunut siitä, että Kongon demokraattiseen tasavaltaan vetäytyneiden ruandalaisten aseellisten ryhmien tai muiden aseellisten ryhmien aseistariisumisen ongelmaa ei voida ratkaista väkivallalla, vaan päinvastoin asianomaisten maiden välisillä vapaaehtoisesti ja oma-aloitteisesti tehdyillä sitoumuksilla. Se vaatii samalla kaikkia alueen valtioita pidättymään näiden ryhmien sotilaallisesta tukemisesta. Se suhtautuu myönteisesti Ruandan hallituksen toteuttamiin ohjelmiin maahan palaavien pakolaisten kotouttamiseksi ja kiirehtii Ruandan hallitusta jatkamaan näiden ohjelmien kehittämistä, jotta kaikki kapinalliset, jotka eivät olleet osallisina kansanmurhassa tai sotarikoksissa, voitaisiin turvallisesti hyväksyä, muun muassa Lusakan sopimuksen edellyttämien aseistariisunta-, demobilisointi-, kotiuttamis- ja yhteiskuntaan sopeuttamisoperaatioiden puitteissa.

5 artikla

Neuvosto toteaa, että komission tarkoituksena on kohdistaa toimintansa tämän yhteisen kannan tavoitteiden ja painopistealojen toteuttamiseen tarvittaessa asianmukaisin yhteisön toimenpitein. Tuetaan Ruandan armeijan kotiuttamista ja suunnitelmaa vihamielisten joukkojen (entinen FAR ja Interahamwe) riisumiseksi aseista, demobilisoimiseksi, kotiuttamiseksi ja sopeuttamiseksi.

6 artikla

Tämän yhteisen kannan täytäntöönpanossa Euroopan unioni toimii tiiviissä yhteistyössä Yhdistyneiden Kansakuntien, Afrikan yhtenäisyysjärjestön ja muiden asiaan kuuluvien järjestöjen kanssa.

7 artikla

Tämän yhteisen kannan täytäntöönpanoa seurataan säännöllisesti. Yhteistä kantaa tarkistetaan 12 kuukauden kuluessa.

8 artikla

Tällä yhteisellä kannalla korvataan yhteinen kanta 2000/558/YUTP.

9 artikla

Tämä yhteinen kanta tulee voimaan päivänä, jona se hyväksytään.

10 artikla

Tämä yhteinen kanta julkaistaan virallisessa lehdessä.

Tehty Brysselissä 19 päivänä marraskuuta 2001.

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja
L. MICHEL